

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

15 päivänä lokakuuta 2015*

Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen — Direktiivi 2011/92/EU — Tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arviointi — 11 artikla — Direktiivi 2010/75/EU — Teollisuuden päästöt (yhtenäistetty ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen) — 25 artikla — Oikeus saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa — Yhteensoveltumaton kansallinen prosessilainsäädäntö

Asiassa C-137/14,

jossa on kyse SEUT 258 artiklaan perustuvasta jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisestä koskevasta kanteesta, joka on nostettu 21.3.2014,

Euroopan komissio, asiamiehinnään C. Hermes ja G. Wilms, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaaan

Saksan liittotasavalta, asiamiehinnään T. Henze ja J. Möller,

vastaaajana,

jota tukee

Itävallan tasavalta, asiamiehenään C. Pesendorfer,

väliintulijana.

UNIONIN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: ensimmäisen jaoston puheenjohtaja R. Silva de Lapuerta (esittelevä tuomari), joka hoitaa toisen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit J. L. da Cruz Vilaça, A. Arabadjiev, C. Lycourgos ja J.-C. Bonichot,

julkisasiamies: M. Wathelet,

kirjaaja: hallintovirkamies V. Tourrès,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 12.3.2015 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 21.5.2015 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Euroopan komissio vaatii kanteellaan unionin tuomioistuinta toteamaan, ettei Saksan liittotasavalta ole noudattanut sille tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista 13.12.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/92/EU (EUVL 2012, L 26, s. 1) 11 artiklan eikä teollisuuden päästöistä (yhtenäistetty ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen) 24.11.2010 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2010/75/EU (EUVL L 334, s. 17) 25 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se on
 - rajoittanut direktiivin 2011/92/EU ja direktiivin 2010/75/EU soveltamisalaan kuuluvien hallintopäätösten kumoamisen pelkästään niihin tapauksiin, joissa subjektiivisen oikeuden loukkaus on näytetty toteen (hallintotuomioistuimista annetun lain (Verwaltungsgerichtsordnung, jäljempänä VwGO) 113 §:n 1 momentti)
 - säätänyt, että päätökset voidaan kumota menettelyvirheen perusteella vain silloin, kun edeltävää ympäristövaikutusten arviointia tai ennakkotutkintaa ei ole tehty (direktiivissä 2003/35/EY säädettyjä ympäristöalan oikeussuojakeinoja täydentävistä säännöksistä 7.12.2006 annetun lain (Umwelt-Rechtsbehelfsgesetz, jäljempänä UmwRG; BGBl. 2006 I, s. 2816), sellaisena kuin se on muutettuna 21.1.2013 annetulla lailla, 4 §:n 1 momentti) tapauksissa, joissa kantaja näyttää toteen, että menettelyvirhe on syy-yhteydessä päätöksen lopputulokseen ja että tämä vaikuttaa kantajan oikeudelliseen asemaan (hallintomenettelystä annetun lain (Verwaltungsverfahrensgesetz, jäljempänä VwVfG) 46 §, luettuna yhdessä hallintotuomioistuimista annetun lain 113 §:n 1 momentin kanssa)
 - rajoittanut asiavaltuutta ja tuomioistuinvalvonnan laajuutta siten, että asiavaltuus on olemassa ja kyseistä valvontaa voidaan harjoittaa pelkästään kyseisen päätöksen tekemiseen johtaneen hallintomenettelyn kuluessa asetetun määräajan aikana esitettyjen huomautusten osalta (UmwRG:n, sellaisena kuin se on muutettuna, 2 §:n 3 momentti ja VwVfG:n 73 §:n 4 momentti)
 - säätänyt, että 25.6.2005 jälkeen vireille tulleissa ja ennen 12.5.2011 loppuun saatetuissa menettelyissä ympäristönsuojeluyhdistysten asiavaltuus voi perustua pelkästään yksityisille oikeuksia suoviin oikeudellisiin säännöksiin (UmwRG:n, sellaisena kuin se on muutettuna, 2 §:n 1 momentti, luettuna yhdessä sen 5 §:n 1 momentin kanssa)
 - säätänyt, että 25.6.2005 jälkeen vireille tulleissa ja ennen 12.5.2011 loppuun saatetuissa menettelyissä ympäristönsuojeluyhdistysten vireille panemissa muutoksenhakumenettelyissä tuomioistuinvalvonta rajoittuu pelkästään yksityisille oikeuksia suoviin oikeudellisiin säännöksiin (UmwRG:n, sellaisena kuin se on muutettuna, 2 §:n 1 momentti, luettuna yhdessä sen 5 §:n 1 momentin kanssa), ja
 - sulkenut ennen 25.6.2005 vireille tulleet hallintomenettelyt yleisesti ympäristöalan oikeussuojakeinoja koskevan kansallisen lainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle (UmwRG:n, sellaisena kuin se on muutettuna, 5 §:n 1 ja 4 momentti).

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

2 Direktiivin 2011/92 11 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kansallisen oikeusjärjestelmän mukaisesti siihen yleisöön kuuluvilla, jota asia koskee, ja:

- a) joiden etua asia riittävästi koskee, tai vaihtoehtoisesti;
- b) jotka väittävät oikeuksiensa heikentyvän, jos jäsenvaltion hallintolainkäyttöä koskevassa säännöstössä niin edellytetään,

on mahdollisuus saattaa tuomioistuimessa tai muussa laillisesti perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa elimessä tähän direktiiviin sisältyvien yleisön osallistumista koskevien säännösten soveltamisalaan kuuluvien päätösten, toimien tai laiminlyöntien asiasisällön taikka niihin liittyvien menettelyjen laillisuus uudelleen tutkittavaksi.

2. Jäsenvaltioiden on määritettävä, missä vaiheessa moite päätöksiä, toimia tai laiminlyöntejä vastaan voidaan esittää.

3. Jäsenvaltioiden on määriteltävä, mikä muodostaa riittävän edun ja oikeuden heikentämisen, tavoitteenaan antaa yleisölle, jota asia koskee, laaja muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeus. – –

4. Tämän artiklan säännökset eivät estä mahdollisuutta, että hallinnollinen viranomainen alustavasti tutkii asian uudelleen, eivätkä ne vaikuta vaatimukseen hallinnollisten muutoksenhakumenettelyjen loppuunsaattamisesta, ennen kuin asia saatetaan tuomioistuimen tutkittavaksi, silloin kun kansallisessa lainsäädännössä on tällainen vaatimus.

Kyseisen menettelyn on oltava oikeudenmukainen, tasapuolinen ja nopea, eikä se saa olla niin kallis, että se olisi esteenä menettelyyn osallistumiselle.

5. Tämän artiklan säännösten tehostamiseksi jäsenvaltioiden on varmistettava, että yleisölle annetaan käytännön tietoja mahdollisuudesta turvautua hallinnollisiin ja tuomioistuimessa tapahtuviin muutoksenhakumenettelyihin.”

3 Direktiivin 2010/75 25 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kansallisen oikeusjärjestelmän mukaisesti siihen yleisöön kuuluvilla, jota asia koskee, on mahdollisuus saattaa tuomioistuimessa tai muussa laillisesti perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa elimessä 24 artiklan säännösten soveltamisalaan kuuluvien päätösten, toimien tai laiminlyöntien asiasisällön taikka niihin liittyvien menettelyjen laillisuus uudelleen tutkittavaksi, jos yksi seuraavista edellytyksistä täyttyy:

- a) asia koskee riittävästi kyseessä olevaa yleisöä;
- b) kyseessä oleva yleisö väittää oikeuttaan heikennettävän, jos jäsenvaltion hallintolainkäyttöä koskevassa säännöstössä edellytetään tällaista ennakkoehtoa.

2. Jäsenvaltioiden on määriteltävä, missä vaiheessa muita päätöksiä, toimia tai laiminlyöntejä vastaan voidaan esittää huomautuksia.

3. Jäsenvaltioiden on määriteltävä, mikä muodostaa riittävän edun tai oikeuden heikentämisen, tavoitteenaan antaa yleisölle, jota asia koskee, laaja muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeus.

--

4. Edellä oleva 1, 2 ja 3 kohta ei estä mahdollisuutta, että hallintoviranomainen alustavasti tutkii asian, eivätkä ne vaikuta vaatimukseen, jonka mukaan hallinnolliset muutoksenhakumenettelyt on saatettava loppuun ennen kuin asia saatetaan tuomioistuimessa tutkittavaksi, silloin kun kansallisessa lainsäädännössä on tällainen vaatimus.

Kyseisen menettelyn on oltava oikeudenmukainen, tasapuolinen ja nopea, eikä se saa olla niin kallis, että se olisi esteenä menettelyyn osallistumiselle.

5. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että yleisön saatavilla on käytännön tietoja mahdollisuudesta turvautua hallinnollisiin ja tuomioistuimessa tapahtuviin muutoksenhakumenettelyihin.”

Saksan oikeus

Hallintotuomioistuinlaista annettu laki

- 4 VwGO:n 42 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Kanteella voidaan vaatia hallintotoimen kumoamista sekä viranomaisen velvoittamista tekemään sellainen hallintotoimi, jonka tekemisestä on kieltäydytty tai jonka tekeminen on laiminlyöty.

2. Jollei muuta ole säädetty, kanne otetaan tutkittavaksi vain, jos kantaja väittää, että sen oikeuksia on loukattu hallintotoimella tai sillä, että hallintotoimen tekemisestä on kieltäydytty tai että hallintotoimen tekeminen on laiminlyöty.”

- 5 VwGO:n 113 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Jos hallintotoimi on lainvastainen ja sillä loukataan kantajan oikeuksia, tuomioistuin kumoaa hallintotoimen ja mahdollisen oikaisuvaatimuksen johdosta tehdyn päätöksen. – –”

Hallintomenettelystä annettu laki

- 6 VwVfG:n 24 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Viranomainen tutkii tosiasiat viran puolesta. Se päättää, millaisia ja miten laajoja tutkimuksia tehdään, eivätkä asianomaisten osapuolten esittämät väitteet ja todistelupyynnöt sido sitä.

2. Viranomainen ottaa huomioon kaikki kyseisen yksittäistapauksen kannalta merkitykselliset olosuhteet, myös ne, jotka ovat asianomaisten osapuolten kannalta suotuisia.

3. Viranomainen ei voi kieltäytyä vastaanottamasta toimivaltaansa kuuluvia ilmoituksia tai hakemuksia sillä perusteella, että katsoo ilmoituksen tai hakemuksen olevan sellainen, ettei sitä voida ottaa aineellisesti tutkittavaksi, tai että se on perusteeton.”

- 7 VwVfG:n 44 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Hallintotoimi on pätemätön, jos sen yhteydessä on tehty erityisen vakava virhe ja jos virhe on ilmeinen, kun kaikkia asiassa huomioon otettavia seikkoja arvioidaan kohtuudella.

2. Hallintotoiminta on pidettävä edellä 1 kohdassa mainittujen edellytysten täyttymisestä riippumatta pätemättömänä, jos

- se on tehty kirjallisesti tai sähköisesti siten, että sen perusteella ei voida yksilöidä viranomaista, joka sen on tehnyt
- se voidaan lain mukaan tehdä ainoastaan luovuttamalla asiakirja, mutta se ei täytä tätä muotovaatimusta
- viranomainen on tehnyt sen 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa määritellyn toimivaltansa ylittäen ja ilman, että sillä on ollut tähän valtuutusta
- sen konkreettinen täytäntöönpano on mahdotonta
- siinä vaaditaan sellaisen lainvastaisen teon toteuttamista, jota on pidettävä rikoksena tai josta seuraa sakko
- se on hyvien tapojen vastainen. – –”

8 VwVfG:n 46 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Sellaisen hallintotoimen kumoamista, joka ei ole 44 §:n nojalla pätemätön, ei voida vaatia ainoastaan sillä perusteella, että se on tehty menettelysäännöksiä, muutosäännöksiä tai alueellista toimivaltaa koskevia säännöksiä rikkoen, jos on ilmeistä, että rikkomisella ei ole ollut vaikutusta päätöksen asiasisältöön.”

9 VwVfG:n 73 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Hankkeesta vastuussa olevan on esitettävä kuulemisesta vastaavalle viranomaiselle suunnitelma, jotta kuulemismenettely voidaan toteuttaa. Suunnitelmaan on sisällytettävä piirustukset ja selvitykset, joiden avulla hanke, hankkeen aihe ja siihen liittyvät kiinteistöt ja laitokset voidaan todeta.

2. Kuulemisesta vastaava viranomainen vaatii täydellisen suunnitelman vastaanottamista seuraavan kuukauden kuluessa viranomaisia, joiden toimivaltaan kuuluvaa alaa hanke koskee, esittämään huomautuksensa ja huolehtii siitä, että suunnitelma toimitetaan tutustuttavaksi niihin kuntiin, joissa hankkeesta todennäköisesti aiheutuu vaikutuksia.

3. Edellä 2 momentissa tarkoitettujen kuntien on suunnitelman vastaanottamista seuraavien kolmen viikon kuluessa toimitettava suunnitelma tutustuttavaksi yhden kuukauden ajaksi. – –

3 a. Edellä 2 momentissa tarkoitettujen viranomaisten on esitettävä huomautuksensa kuulemisesta vastaavan viranomaisen asettamassa määräajassa, joka ei saa olla kolmea kuukautta pidempi. Huomautukset, jotka on esitetty ensimmäisessä virkkeessä mainitun määräajan päätyttyä, on otettava huomioon, jos suunnitelman hyväksymisestä vastaava viranomainen tiesi tai sen olisi pitänyt tietää esille tulleista seikoista tai jos nämä ovat merkityksellisiä päätöksen laillisuuden kannalta katsoen. Nämä huomautukset voidaan muilta osin ottaa huomioon.

4. Tutustuttavaksi toimittamista koskevan määräajan päättymisestä laskettavan kahden viikon määräajan kuluessa kaikki henkilöt, joiden etua hanke koskee, voivat esittää kunnalle tai kuulemisesta vastaavalle viranomaiselle suunnitelmaa koskevia huomautuksia kirjallisesti tai kirjaamalla ne pöytäkirjaan. – – Huomautuksia, jotka eivät perustu erityiseen yksityisoikeudelliseen oikeuteen, ei huomautusten esittämiseksi asetetun määräajan päättymisen jälkeen voida hyväksyä. Tästä on mainittava tutustuttavaksi toimittamista koskevassa julkisessa kuulutuksessa tai huomautusten

esittämiselle asetettua määräaika tiedoksi annettaessa. Yhdistykset, joilla muun lainsäädännön nojalla annetun hyväksymisen vuoksi on oikeus nostaa VwGO:hon perustuva kanne 74 §:ssä tarkoitetusta päätöksestä, voivat esittää huomautuksia ensimmäisessä virkkeessä mainitun määräajan kuluessa. – –

5. Kuntien, joissa hanke on esitettävä tutustuttavaksi, on paikallisesti yleensä käytettyjen muotojen mukaisesti etukäteen ilmoitettava tästä tutustumismahdollisuudesta. Kyseisessä julkisessa kuulutuksessa on ilmoitettava

- 1) missä kyseinen hanke esitetään tutustuttavaksi ja miten pitkäksi aikaa
- 2) että 4 momentin viidennessä virkkeessä tarkoitettujen yhdistysten on esitettävä mahdolliset kannanotonsa tai huomautuksensa kyseisessä julkisessa kuulutuksessa mainituille yksiköille tätä varten asetetussa määräajassa
- 3) että käsittely voidaan toimittaa tätä varten määrättyä päivänä osapuolten poissaolosta huolimatta
- 4) että
 - a) käsittelyajankohdasta voidaan ilmoittaa kannanottoja esittäneille henkilöille tai huomautuksia esittäneille yhdistyksille julkisella kuulutuksella
 - b) huomautuksista tehdyn päätöksen tiedoksiantaminen voidaan korvata julkisella kuulutuksella

– –

6. Kuulemisesta vastaavan viranomaisen on kannanottojen esittämiselle asetetun määräajan päätyttyä käsiteltävä suunnitelmaa vastaan määräajassa esitettyjä kannanottoja ja 4 momentin viidennessä virkkeessä tarkoitettujen yhdistysten määräajassa esittämiä huomautuksia sekä viranomaisten suunnitelmasta esittämiä huomautuksia hankkeesta vastaavan tahon, viranomaisten, henkilöiden, joita asia koskee, ja kannanottoja tai huomautuksia esittäneiden henkilöiden kanssa. Käsittelyajankohta on vähintään yksi viikko ennen sen toimittamista julkaistava paikallisesti yleensä käytettyjen muotojen mukaisella ilmoituksella. Viranomaisille, hankkeesta vastaavalle taholle ja huomautuksia tai kannanottoja esittäneille henkilöille on ilmoitettava käsittelyajankohdasta. Jos viranomaisille ja hankkeesta vastaavalle taholle osoitettujen ilmoitusten lisäksi on lähetettävä yli 50 tiedoksiantoilmoitusta, ne voidaan korvata julkisella kuulutuksella. Toisesta virkkeestä poiketen julkinen kuuluttaminen tapahtuu julkaisemalla käsittelyajankohta kuulemisesta vastaavan viranomaisen virallisessa ilmoituslehdessä ja tämän lisäksi hankkeen todennäköisellä vaikutusalueella jaettavissa päivälehdissä; mainitussa virallisessa ilmoituslehdessä tehty tiedoksiantaminen on ratkaiseva toisessa virkkeessä säädetyn määräajan laskemiseksi.

– –

9. Kuulemismenettelyn päätteeksi kuulemisesta vastaava viranomainen määrittää kuulemismenettelyn lopputulosta koskevan kantansa ja ilmoittaa sen suunnitelman hyväksyvälle viranomaiselle yhden kuukauden pituisen määräajan kuluessa käsittelyn päättymisestä yhdessä suunnitelman, viranomaisten ja 4 momentin viidennessä virkkeessä tarkoitettujen yhdistysten kannanottojen ja käsittelemättä jääneiden huomautusten kanssa.”

Ympäristövaikutusten arvioinnista annettu laki

- 10 Ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (Gesetz über die Umweltverträglichkeitsprüfung, jäljempänä UVPG) 2 §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä säädetään seuraavaa:

”Ympäristövaikutusten arviointi on kiinteä osa hallintoviranomaisissa käytäviä menettelyjä, jotka koskevat päätöksentekoa hankkeiden hyväksyttävyydestä.”

- 11 UVPG:n 2 §:n 3 momentin mukaan ”suunnitelman hyväksymispäätös on – – 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä [tarkoitettu päätös]”.

Ympäristöalan oikeussuojakeinoja täydentävistä säännöksistä annettu laki, sellaisena kuin se on muutettuna

- 12 UmwRG:n, sellaisena kuin se on muutettuna, 1 §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä säädetään, että kyseistä lakia sovelletaan oikeussuojakeinoihin, jotka kohdistuvat UVPG:n 2 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin päätöksiin, jotka koskevat sellaisten hankkeiden hyväksyttävyyttä, joiden osalta on mahdollisesti olemassa viimeksi mainittuun lakiin perustuva ympäristövaikutusten arviointivelvollisuus.

- 13 UmwRG:n, sellaisena kuin se on muutettuna, 2 §:n sanamuoto on seuraava:

”1. – – hyväksytyn kotimaisen tai ulkomaisen yhdistyksen ei tarvitse vedota oikeuksiensa loukkaamiseen voidakseen turvautua oikeussuojakeinoihin VwGO:ssa säädetyillä edellytyksillä, kun on kyse tämän lain 1 §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitetusta päätöksestä tai laiminlyönnistä tehdä kyseinen päätös, jos

- yhdistys vetoaa siihen, että 1 §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettu päätös tai laiminlyönti tehdä kyseinen päätös on ristiriidassa sellaisten ympäristönsuojelua koskevien säännösten kanssa, joilla voi olla merkitystä päätöksenteolle
- yhdistys vetoaa siihen, että 1 §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettu päätös tai laiminlyönti tehdä kyseinen päätös vaikuttaa siihen sen edistäessä ympäristönsuojelun tavoitteita sääntöjensä mukaisesti, ja
- sillä oli oikeus osallistua 1 §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettuun menettelyyn ja se on ilmaissut kantansa asiakysymykseen voimassa olevien säännösten mukaisesti tai sille ei voimassa olevien säännösten vastaisesti ole annettu mahdollisuutta ilmaista kantaansa.

2. Yhdistys, jota ei ole hyväksytty – – voi turvautua 1 momentin nojalla oikeussuojakeinoihin ainoastaan, jos

- se täyttää oikeussuojakeinoon turvautumisen ajankohtana hyväksymiselle asetetut edellytykset
 - se on esittänyt hyväksymistä koskevan pyynnön ja
 - sen hyväksymisestä ei ole tehty vielä päätöstä sellaisten syiden vuoksi, jotka eivät ole sen vastuulla.
- –

3. Jos yhdistyksellä on ollut tilaisuus ilmaista kantansa 1 §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitetussa menettelyssä, se ei saa oikeussuojakeinoja käyttäessään esittää sellaisia huomautuksia, joihin se ei ole vedonnut 1 §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitetussa menettelyssä tai joihin se ei ole vedonnut voimassa olevien säännösten mukaisessa määräajassa mutta joihin se olisi voinut vedota.

4. Jos 1 §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettua päätöstä ei ole voimassa olevien säännösten mukaisesti julkaistu tai annettu tiedoksi yhdistykselle, oikaisua on vaadittava tai kanne nostettava yhden vuoden kuluessa siitä ajankohdasta, jona yhdistys sai tai olisi voinut saada tiedon päätöksestä. – –

5. Tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettut oikeussuojakeinot ovat perusteltuja,

- jos 1 §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettulla päätöksellä tai laiminlyönnillä tehdä kyseinen päätös rikotaan sellaisia ympäristönsuojelua koskevia säännöksiä, joilla on merkitystä päätöksenteolle
- jos oikeussuojakeinoin turvaudutaan rakennussuunnitelmien osalta ja jos rakennussuunnitelmassa esitetyillä toteamuksilla, joilla ympäristövaikutusten arviointivelvoitteen alaisen hankkeen hyväksyttävyyttä perustellaan, rikotaan ympäristönsuojelua koskevia säännöksiä

ja jos rikkomisella on vaikutuksia sellaisiin ympäristönsuojeluun liittyviin intresseihin, jotka kuuluvat yhdistyksen sääntöjen mukaan sen tavoittelemiin päämääriin. Edellä 1 §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettujen päätösten on oltava lisäksi ympäristövaikutusten arviointivelvoitteen alaisia.”

14 Muutetun UmwRG:n 4 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Edellä 1 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen 1 kohdassa tarkoitetun hankkeen hyväksyttävyyttä koskevan päätöksen kumoamista voidaan vaatia, jos UVPG:n säännösten mukaista

- edellytettävää ympäristövaikutusten arviointia tai
 - ympäristövaikutusten arviointivelvoitetta koskevaa ennakkotutkintaa yksittäistapauksessa
- ei ole toteutettu eikä asiaa ole korjattu myöskään jälkikäteen.

– –

3. Edellä olevia 1 ja 2 momenttia sovelletaan vastaavasti VwGO:n 61 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen osapuolten oikeussuojakeinoin.”

15 Muutetun UmwRG:n 5 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Tätä lakia sovelletaan 1 §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettuihin menettelyihin, jotka on aloitettu tai jotka olisi pitänyt aloittaa 25.6.2005 jälkeen; virkkeen ensimmäistä osaa ei kuitenkaan sovelleta 1 §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettuihin päätöksiin, jotka ovat tulleet lainvoimaisiksi ennen 15.12.2006.

– –

3. Liittovaltion ympäristövirasto saattaa tämän lain nojalla aloitetut hyväksymismenettelyt päätökseen soveltaen 28.2.2010 saakka voimassa olleita säännöksiä.

4. Edellä 1 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen 1 kohdassa tarkoitetut päätöksentekomenettelyt, 1 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen 2 kohdassa tarkoitetut lupamenettelyt tai 2 §:ssä tarkoitetut muutoksenhakumenettelyt, jotka olivat vireillä 12.5.2011 tai jotka aloitettiin tämän ajankohdan jälkeen ja joita ei vielä 29.1.2013 ollut lainvoimaisesti saatettu päätökseen, saatetaan päätökseen tämän lain 29.1.2013 voimaan tulevien säännösten mukaisesti. Poiketen siitä, mitä ensimmäisessä virkkeessä säädetään, 4 a §:n 1 momenttia sovelletaan ainoastaan 29.1.2013 jälkeen tuomioistuimissa vireille pantuihin muutoksenhakumenettelyihin.”

Oikeudenkäyntiä edeltänyt menettely ja asian käsittely unionin tuomioistuimessa

- 16 Komissio vastaanotti 18.12.2006 kantelun, jossa väitettiin, että Saksan liittotasavalta oli pannut tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista 27.6.1985 annetun neuvoston direktiivin 85/337/ETY (EYVL L 175, s. 40) 10 a artiklan ja ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämiseksi 24.9.1996 annetun neuvoston direktiivin 96/61/EY (EYVL L 257, s. 26) 15 a artiklan virheellisesti täytäntöön UmwRG:llä. Komissio osoitti tämän kantelun johdosta 1.10.2012 Saksan liittotasavallalle virallisen huomautuksen, joka koski tälle direktiivin 2011/92 11 artiklan ja direktiivin 2010/75 25 artiklan nojalla kuuluvien velvoitteiden noudattamatta jättämistä, koska näillä kahdella viimeksi mainitulla direktiivillä oli tällä välin korvattu direktiivit 85/337 ja 96/61.
- 17 Saksan liittotasavalta vastasi viralliseen huomautukseen 30.11.2012. Se pyysi 6.2.2013 komissiota lopettamaan menettelyn siitä syystä, että muutetun UmwRG:n antamisesta lukien Saksan lainsäädäntö on tuomion Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen (C-115/09, EU:C:2011:289) mukainen.
- 18 Komissio osoitti 26.4.2013 Saksan liittotasavallalle perustellun lausunnon. Viimeksi mainittu vastasi siihen 10.7.2013 päivätyllä kirjeellä. Koska komissio ei ollut tyytyväinen kyseisen jäsenvaltion vastaukseen, se päätti nostaa nyt käsiteltävän kanteen.
- 19 Itävallan tasavalta pyysi unionin tuomioistuimen kirjaamoon 9.7.2014 toimittamassaan hakemuksessa saada osallistua asian käsittelyyn Saksan liittotasavallan vaatimuksia tukevana väliintulijana. Unionin tuomioistuimen presidentti hyväksyi tämän hakemuksen 11.8.2014 tekemällään päätöksellä.

Suullisen käsittelyn uudelleenaloittamista koskeva pyyntö

- 20 Julkisasiamiehen annettua ratkaisuehdotuksensa Saksan liittotasavalta pyysi 30.6.2015 päivätyssä kirjelmässään, että unionin tuomioistuin työjärjestyksensä 83 artiklan mukaisesti aloittaisi suullisen käsittelyn uudelleen siitä syystä, että julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksessa ”ehdotetaan, että asian kohteeseen lisättäisiin uusi kanneperuste, josta Saksan liittotasavalta ei ole voinut kirjallisesti eikä suullisesti lausua”.
- 21 On muistutettava, että unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 83 artiklan mukaan unionin tuomioistuin voi julkisasiamiestä kuultuaan milloin tahansa määrätä asian käsittelyn suullisen vaiheen aloitettavaksi uudelleen erityisesti, jos se katsoo, ettei sillä ole riittävästi tietoa asiasta, tai jos asianosainen on tämän vaiheen päättämisen jälkeen vedonnut uuteen seikkaan, joka voi olennaisesti vaikuttaa unionin tuomioistuimen ratkaisuun, taikka jos asia on ratkaistava sellaisen argumentin perusteella, josta asianosaisella tai Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 23 artiklassa tarkoitetulla osapuolella ei ole ollut tilaisuutta lausua.
- 22 Nyt esillä olevassa asiassa tilanne ei kuitenkaan ole tällainen. Koska Saksan liittotasavalta tarkoittaa viimeistä työjärjestyksen kyseisessä artiklassa tarkoitetuista vaihtoehdoista, on nimittäin tärkeää huomauttaa, että julkisasiamiehen esittämä asian kehittäminen, jonka mainittu jäsenvaltio kyseenalaistaa, ei ole sellainen argumentti, jonka nojalla nyt esillä oleva asia pitäisi ratkaista.

- 23 Edellä esitetyn perusteella unionin tuomioistuin katsoo, ettei oikeudenkäynnin suullista vaihetta ole syytä määrätä aloitettavaksi uudelleen.

Kanne

Ensimmäinen väite, jonka mukaan direktiivien 2011/92 ja 2010/75 soveltamisalaan kuuluvien hallintopäätösten laillisuusvalvonta on rajattu koskemaan pelkästään niitä kansallisen oikeuden toimia, joilla annetaan oikeuksia yksityisille

Asianosaisten ja muiden osapuolten lausumat

- 24 Komissio katsoo, että VwGO:n 113 §:n 1 momentilla rajoitetaan lainvastaisesti hallintopäätösten laillisuusvalvontaa, sillä se koskee pelkästään sellaisia kansallisen oikeuden toimia, joilla suodaan oikeuksia yksityisille. Näin ollen menettelyvirheen tapahtuessa oikeussuoja on Saksassa taattua vain siinä tapauksessa, että kyseisellä menettelysäännöksellä suodaan yksityiselle subjektiivinen oikeus. Direktiivin 2011/92 ja direktiivin 2010/75 soveltamisalaan kuuluvien päätösten lainmukaisuutta pitäisi voida ensin mainitun direktiivin 11 artiklan ja toiseksi mainitun direktiivin 25 artiklan mukaisesti valvoa niin niiden aineellisen sisällön kuin menettelysääntöjen noudattamisenkin osalta.
- 25 Saksan liittotasavalta väittää, että jäsenvaltioilla on lainkäyttöalalla järjestämisvaltaa. Kansallisten tuomioistuinten suorittaman laillisuusvalvonnan laajuutta ei säännellä kyseisillä unionin oikeuden säännöksillä, sillä viimeksi mainituissa ei säädetä niistä tutkintaperusteista, joita kyseisten tuomioistuinten on sovellettava. Direktiivin 2011/92 11 artiklassa samoin kuin direktiivin 2010/75 25 artiklassa ei nimittäin aseteta tuomioistuinvalvonnan laajuutta koskevia edellytyksiä, vaan niissä säädetään pelkästään jäsenvaltioiden velvollisuudesta ottaa käyttöön sellaiset muutoksenhakumekanismit, joiden avulla hallinnollisten päätösten tai laiminlyöntien asiasisällön taikka niihin liittyvien menettelyjen laillisuus voidaan riitauttaa.
- 26 Saksan liittotasavalta toteaa, että VwGO:n 42 §:n 2 momentin mukaan hallintotoimea koskevan kumoamis- tai suorituskanteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksenä on se, että yksittäinen kantaja väittää, että kyseisellä toimella tai sen tekemisestä kieltäytymisellä loukataan sen oikeuksia. VwGO:n 113 §:n 1 momentissa puolestaan asetetaan kanteen perusteltavuuden ja hallintopäätöksen mahdollisen kumoamisen edellytykseksi kantajan subjektiivisen oikeuden loukkaaminen. Näin vältetään ristiriitaisuudet arvioitaessa kyseisen kanteen tutkittavaksi otettavuutta ja perusteltavuutta, koska pelkästään sellaiset kanteet, jotka voidaan kyseisen lain 42 §:n 2 momentin perusteella ottaa tutkittavaksi, voivat johtaa saman lain 113 §:n 1 momenttiin perustuvaan kumoamiseen.
- 27 Itävallan tasavalta väittää, että perusteet, jotka koskevat tarvittavaa intressiä nostaa kanne lainkäyttöelimestä ja oikeudenloukkausta, määritetään yksinomaan kansallisessa oikeudessa. Jäsenvaltioilla on nimittäin laaja harkintavalta, joka mahdollistaa joka tapauksessa yksityisten kanneoikeuden rajoittamisen silloin, kun julkisoikeuden alaan kuuluvia subjektiivisia oikeuksia on loukattu.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 28 Komission esittämän ensimmäisen väitteen perusteltavuutta arvioitaessa on syytä huomauttaa, ettei se koske direktiivin 2011/92 11 artiklassa ja direktiivin 2010/75 25 artiklassa säädettyjä kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä, sillä viimeksi mainittuja säännellään VwGO:n 42 §:n 2 momentilla, vaan kyseisiin kanteisiin liittyvän tuomioistuinvalvonnan laajuutta siinä mielessä, että kyseisten

säännösten mukaisesti ”siihen yleisöön kuuluvilla, jota asia koskee”, pitää olla mahdollisuus saattaa kyseisten direktiivien soveltamisalaan kuuluvien ”päätösten, toimien tai laiminlyöntien asiasisällön taikka niihin liittyvien menettelyjen laillisuus uudelleen tutkittavaksi”.

- 29 VwGO:n 113 §:n 1 momentissa nimittäin säädetään pääasiallisesti, että toimivaltainen tuomioistuin kumoaa lainvastaisen hallintotoimen vain siltä osin kuin ”sillä loukataan kantajan oikeuksia”. Hallintotoimen kumoamisen edellytyksenä on siis se, että tuomioistuimen toteamalla lainvastaisuudella myös loukataan kantajan subjektiivista oikeutta.
- 30 Tältä osin on syytä muistuttaa, että direktiivin 2011/92 11 artiklan 1 kohdan ja direktiivin 2010/75 25 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että kansallisen oikeusjärjestelmän mukaisesti kyseiseen yleisöön kuuluvilla, jotka väittävät oikeuksiensa heikentyvän, jos jäsenvaltion hallintolainkäyttöä koskevassa säännöstössä niin edellytetään, on mahdollisuus riitauttaa tuomioistuimessa tai muussa lailla perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa elimessä näihin direktiiveihin sisältyvien yleisön osallistumista koskevien säännösten soveltamisalaan kuuluvien päätösten, toimien tai laiminlyöntien asiasisältö taikka niihin liittyvien menettelyjen laillisuus.
- 31 Kyseisten artikloiden 3 kohdassa säädetään lisäksi, että jäsenvaltioiden on muun muassa määriteltävä, mikä muodostaa tällaisen oikeuden heikentämisen.
- 32 Tämän väitteen osalta on näin ollen tärkeää korostaa, että koska kyseinen jäsenvaltio voi direktiivien 2011/92 ja 2010/75 edellä mainittujen säännösten perusteella asettaa yksityisten kyseisten direktiivien soveltamisalaan kuuluvista päätöksistä, toimista tai laiminlyönneistä nostamien kanteiden tutkittavaksi ottamiselle subjektiivisen oikeuden loukkaamisen kaltaisen edellytyksen, sillä on myös oikeus asettaa edellytys, jonka mukaan toimivaltainen tuomioistuin saa kumota hallintopäätöksen vain siinä tapauksessa, että kantajan subjektiivista oikeutta on loukattu.
- 33 Unionin tuomioistuin on jo todennut tuomionsa Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen (C-115/09, EU:C:2011:289) 45 kohdassa, että kansallinen lainsäätäjä voi rajoittaa pelkästään subjektiivisiin oikeuksiin ne oikeudet, joiden loukkaamiseen yksityinen voi vedota direktiivin 85/337 10 a artiklassa, josta on tullut direktiivin 2011/92 11 artikla, tarkoitettuja päätöksiä, toimia tai laiminlyönnejä koskevassa muutoksenhaussa tuomioistuimissa, mutta että tällaista rajoitusta ei voida soveltaa sellaisenaan ympäristönsuojeluyhdistyksiin, sillä tällöin ei otettaisi huomioon direktiivin 85/337 10 a artiklan kolmannen kohdan viimeisen virkkeen tavoitteita.
- 34 Tästä seuraa, ettei VwGO:n 113 §:n 1 momentin voida katsoa olevan yhteensoveltumaton direktiivin 2011/92 11 artiklan ja direktiivin 2010/75 25 artiklan kanssa.
- 35 Komission kanteensa tueksi esittämä ensimmäinen väite on näin ollen hylättävä.

Toinen väite, jonka mukaan tilanteita, joissa direktiivien 2011/92 ja 2010/75 soveltamisalaan kuuluvan hallintopäätöksen kumoamista voidaan vaatia menettelyvirheen perusteella, on rajoitettu

Asianosaisten ja muiden osapuolten lausumat

- 36 Komissio väittää tämän väitteen ensimmäisessä osassa, että UmwRG:n 4 §:n 1 momentin mukaan hallinnollinen lupa voidaan kumota vain siinä tapauksessa, ettei sen myöntäminen perustu muotomääräysten mukaiseen edeltävään ympäristövaikutusten arviointiin tai ennakkotutkintaan. Jos tällainen arviointi tai edeltävä tutkinta on sitä vastoin tehty mutta vasta direktiivin 2011/92 11 artiklassa asetettujen edellytysten vastaisen menettelyn päätteeksi, sitä ei ole mahdollista riitauttaa Saksan tuomioistuimissa.

- 37 Kyseisiin hallintopäätöksiin kohdistuvan tuomioistuinvalvonnan rajoittaminen tällä tavoin ei näin ollen sovellu yhteen kyseisen unionin oikeuden säännöksen kanssa.
- 38 Saksan liittotasavalta myöntää, että UmwRG:n 4 §:n 1 momenttia sovelletaan vain niissä tapauksissa, joissa ympäristövaikutusten arviointia ei ole tehty. Tilanteessa, jossa tällainen arviointi on tehty mutta sitä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe, muutoksenhakumenettely on kuitenkin täysin mahdollinen VwGO:n 113 §:n 1 momentissa ja VwVfG:n 46 §:ssä säädetyn edellytyksin.
- 39 Kyseinen jäsenvaltio täsmentää, että viimeksi mainitun kansallisen oikeuden säännöksen mukaan kantaja voi aina vedota arvioinnin sääntöjenvastaisuuteen, jos ei ole ilmeistä, että väitetty menettelyvirhe ei ole selvästi vaikuttanut päätöksen asiasisältöön.
- 40 Väitteensä toisessa osassa komissio väittää, että VwVfG:n 46 §:n mukaan yksityisen vireille panema muutoksenhaku, jossa se menettelyvirheen perusteella riitauttaa ympäristövaikutusten arviointiin liittyvän hallintopäätöksen laillisuuden, voi aiheuttaa kyseisen päätöksen kumoamisen vain, jos on mahdollista, että kyseinen päätös olisi ollut erilainen ilman väitettyä menettelyvirhettä, ja jos se samalla vaikuttaa kantajan ”aineelliseen oikeusasemaan”. Kantajan tehtäviin kuuluu siis näyttää toteen yhtäältä tämä syy-yhteys ja toisaalta se, että kyseinen virhe vaikuttaa sen oikeuksiin.
- 41 Komissio väittää, ettei tällaisen syy-yhteyden todistamisvelvollisuuden asettaminen kantajalle ole direktiivin 2011/92 11 artiklan mukaan sallittua.
- 42 Kyseinen toimielin huomauttaa, että VwVfG:n 46 §:ssä asetettu toinen edellytys, jonka mukaan tällaisen virheen on vaikutettava kantajan ”aineelliseen oikeusasemaan”, on sekin yhteensoeveltumaton direktiivin 2011/92 11 artiklan kanssa. Silloin kun kanne voidaan ottaa tutkittavaksi, jäsenvaltiot eivät saa asettaa rajoituksia mainitun kanteen tueksi esitettävälle perusteille. Jos hallintopäätös siis vaikuttaa yksityisen subjektiiviseen oikeuteen ja jos tällä näin ollen on asiavaltuus, kansallisen tuomioistuimen pitäisi käyttää täyttä tuomiovaltaansa kyseisen päätöksen laillisuutta tutkiessaan. Näin menetellessään se ei saa sivuuttaa menettelyvirheitä, vaikkei niillä olisikaan loukattu kantajan puolustautumisoikeuksia.
- 43 Saksan liittotasavalta korostaa, ettei VwVfG:n 46 §:ssä säädetty syy-yhteyttä koskeva edellytys lähtökohtaisesti vaikuta direktiivin 2011/92 11 artiklan tavoitteiden toteuttamiseen.
- 44 Kyseinen jäsenvaltio katsoo myös, ettei väite siitä, että Saksan oikeuden mukaan kantajan tehtäviin kuuluu näyttää toteen subjektiivisen oikeuden loukkaaminen, pidä paikkaansa.
- 45 Se väittää, että VwVfG:n 46 § on erityinen säännös, joka antaa viranomaiselle mahdollisuuden puolustautua hallintopäätöksen kumoamisvaatimusta vastaan. Viranomainen voi nimittäin puolustukseen perustellusti vedota siihen, ettei sen päätös ole kumottavissa, vaikka siinä tosiasiallisesti olisikin kantajan vetoama menettelyvirhe, jos kyseinen viranomainen osoittaa, ettei tällä virheellä ilmeisesti ole ollut vaikutusta päätöksen asiasisältöön, mikä asiaa käsittelevän tuomioistuimen on VwVfG:n 46 §:n mukaisesti tarkistettava. Konkreettisesti tämä tarkoittaisi sitä, että viimeksi mainittu kumoo kyseisen päätöksen, jollei ole poissuljettua, että mainittu menettelyvirhe on vaikuttanut kyseisen päätöksen lopputulokseen.
- 46 Saksan liittotasavalta toteaa kuitenkin, että UmwRG:tä tarkistettaessa aiotaan antaa direktiivin 2011/92 11 artiklan täytäntöönpanoa koskeva selventävä säännös.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

Toisen väitteen ensimmäinen osa

- 47 Toisen väitteen ensimmäistä osaa, jonka mukaan hallintopäätöksiin kohdistuu tuomioistuinvalvonta vain niissä tapauksissa, joissa ympäristövaikutusten arviointia tai ennakkotutkintaa ei ole ollenkaan tehty, tutkittaessa on syytä huomauttaa, että unionin tuomioistuin on tuomion Gemeinde Altrip ym. (C-72/12, EU:C:2013:712) 36 kohdassa muistuttanut tuomionsa Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen (C-115/09, EU:C:2011:289) 37 kohdassa jo katsoneensa, ettei direktiivin 2011/92 11 artiklalla mitenkään rajoiteta perusteita, joihin kyseisessä säännöksessä tarkoitetun kanteen tueksi voidaan vedota.
- 48 Unionin tuomioistuin on kyseisen tuomion 37 kohdassa toisaalta päättänyt, ettei direktiivin 2011/92 11 artiklan kansallisilla täytäntöönpanosäännöksillä saada rajoittaa niiden sovellettavuutta pelkästään tapaukseen, jossa laillisuuden riitauttaminen perustuu siihen, ettei ympäristövaikutusten arviointitointa ole toteutettu. Mainitun soveltamisen sulkeminen pois tilanteesta, jossa tällainen toimi on toteutettu mutta siinä on ehkä vakaviakin virheitä, veisi direktiivin 2011/92 säännöksiltä keskeisiltä osin niiden tehokkaan vaikutuksen. Mainitunlainen poissulkeminen olisi näin ollen vastoin mainitun direktiivin 11 artiklassa tarkoitettua tavoitetta, jona on taata laaja oikeus saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa.
- 49 Mainitun tuomion 38 kohdasta ilmenee, että viimeksi mainittu säännös on esteenä sille, että jäsenvaltiot rajaavat kyseisen artiklan täytäntöönpanosäännösten soveltamisen vain tilanteeseen, jossa päätöksen laillisuus riitautetaan sen vuoksi, ettei ympäristövaikutusten arviointia ole tehty, laajentamatta sitä koskemaan tilannetta, jossa mainittu arviointi on tehty mutta virheellisen menettelyn päätteeksi.
- 50 UmwRG:n 4 §:n 1 momentin on näin ollen katsottava olevan yhteensoveltumaton direktiivin 2011/92 11 artiklan kanssa.
- 51 Siitä Saksan liittotasavallan esittämästä, VwVfG:n 46 §:ää koskevasta perustelusta, jonka mukaan muutoksenhaku on mahdollista kyseisessä säännöksessä säädetyin edellytyksin tilanteessa, jossa ympäristövaikutuksia koskeva arviointi tai ennakkotutkinta on tehty mutta niitä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe, on yhtäältä muistutettava, että direktiivin säännökset on pantava täytäntöön kiistattoman sitovasti ja riittävän konkreettisesti, täsmällisesti ja selvästi oikeusvarmuutta koskevan vaatimuksen noudattamiseksi (tuomio Dillenkofer ym., C-178/94, C-179/94 ja C-188/94–C-190/94, EU:C:1996:375, 48 kohta ja tuomio komissio v. Portugali, C-277/13, EU:C:2014:2208, 43 kohta), mitä ei tässä tapauksessa ole tapahtunut.
- 52 Toisaalta on kiistatonta, että mainitulla kansallisen oikeuden säännöksellä jo sinänsä rajoitetaan direktiivin 2011/92 11 artiklassa tarkoitettujen, toisen väitteen toisessa osassa tarkasteltavien oikeussuojakeinojen käyttämistä.
- 53 Toisen väitteen ensimmäinen osa on näin ollen perusteltu.

Toisen väitteen toinen osa

- 54 Toisen väitteen toisessa osassa esitetyssä ensimmäisessä perustelussa komissio moittii Saksan liittotasavaltaa siitä, että tämä on asettanut edellytykseksi sille, että toimivaltainen tuomioistuin voisi kumota direktiivin 2011/92 11 artiklan soveltamisalaan kuuluvan hallintopäätöksen, sen, että väitetyt menettelyvirheet ja kyseisen hallintopäätöksen lopputuloksen välillä on syy-yhteys.

- 55 Unionin tuomioistuin on jo tässä suhteessa todennut pääasiallisesti, ettei unionin lainsäätäjällä ole ollut aikomusta sitoa mahdollisuutta vedota menettelyvirheeseen siihen edellytykseen, että virheellä on vaikutusta riidanalaisen lopullisen päätöksen sisältöön. Muutoinkin on todettava, että koska direktiivin 2011/92 tavoitteena on muun muassa antaa menettelylliset takeet, jotka mahdollistavat erityisesti sen, että yleisö saa paremmin tietoa ja voi paremmin osallistua sellaisten julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnin osalta, joilla saattaa olla huomattava vaikutus kyseiseen ympäristöön, menettelysääntöjen noudattamisen valvonnalla on mainitulla alalla erityisen suuri merkitys. Sen tavoitteen toteuttamiseksi, jonka mukaan yleisölle on annettava laaja oikeus saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa, yleisön on siis voitava lähtökohtaisesti vedota mainitussa direktiivissä tarkoitettujen päätösten laillisuuden riitauttamiseksi nostamansa kanteen tueksi mihin hyvänsä menettelyvirheeseen (ks. vastaavasti tuomio *Gemeinde Altrip* ym., C-72/12, EU:C:2013:712, 47 ja 48 kohta).
- 56 Nyt käsiteltävässä asiassa on syytä todeta, että koska VwVfG:n 46 §:ssä vaaditaan kaikissa tilanteissa – silloinkin kun kyse on kyseisellä alalla tapahtuvaan yleisön tiedottamiseen ja osallistumiseen liittyvistä menettelyvirheistä –, että väitetyn menettelyvirheen ja riitautetun hallintopäätöksen lopputuloksen välillä on oltava syy-yhteys, jotta toimivaltainen tuomioistuin voisi kumota kyseisen päätöksen, tällaisesta edellytyksestä aiheutuu, että direktiivin 2011/92 11 artiklassa tarkoitetun muutoksenhakuoikeuden käyttämisestä tulee suhteettoman vaikeaa, ja sillä vaarannetaan se kyseisen direktiivin tavoite, jona on antaa ”siihen yleisöön kuuluville, jota asia koskee”, laaja oikeus saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimissa.
- 57 Jos menettelysääntöä rikkoen tehdyn hallintopäätöksen kumoamisesta kieltäydytään pelkästään siitä syystä, ettei kantaja ole pystynyt näyttämään toteen tämän virheen vaikutusta kyseisen päätöksen perusteltavuuteen, mainitulta unionin säännökseltä viedään kokonaan sen tehokas vaikutus.
- 58 Kuten tämän tuomion 47 kohdasta ilmenee, unionin tuomioistuin on jo katsonut, ettei unionin lainsäätäjällä ole ollut aikomusta rajoittaa direktiivin 2011/92 11 artiklan täytäntöön panevaan kansallisen oikeuden säännökseen perustuvan kanteen tueksi esitettäviä kanneperusteita eikä sitoa mahdollisuutta vedota menettelyvirheeseen siihen edellytykseen, että virhe on vaikuttanut riidanalaisen lopullisen päätöksen sisältöön.
- 59 Unionin tuomioistuin on myös katsonut, että direktiivin 2011/92 11 artiklassa tarkoitetun ”oikeuden heikentämisen” käsitettä ja tarkemmin ottaen sitä kansallisessa oikeudessa säädettyä vaatimusta, jonka mukaan tällainen heikentäminen voi olla olemassa vain silloin, kun kyseinen päätös olisi ollut erilainen ilman väitettyä menettelyvirhettä, tulkittaessa tätä syy-yhteyttä koskevan todistustaakan vyöryttäminen kansallisen oikeuden mukaisesti kantajalle on omiaan tekemään tälle kyseisellä direktiivillä annettujen oikeuksien käyttämisestä suhteettoman vaikeaa, kun otetaan huomioon muun muassa kyseessä olevien menettelyjen monitahoisuus ja ympäristövaikutusten arvioinnin teknisyyt (ks. vastaavasti tuomio *Gemeinde Altrip* ym., C-72/12, EU:C:2013:712, 52 kohta).
- 60 Tästä seuraa, että direktiivin 2011/92 11 artiklassa tarkoitettu oikeuden heikentyminen voidaan jättää huomiotta vain, jos mainitussa artiklassa tarkoitettu tuomioistuin tai elin pystyy kantajalle tältä osin minkäänlaista tämän tuomion edellisessä kohdassa tarkoitettua syy-yhteyttä koskevaa todistustaakkaa asettamatta katsomaan tarvittaessa urakoitsijan tai toimivaltaisten viranomaisten toimittamien todisteiden tai yleisemmin koko niille esitetyn asiakirja-aineiston perusteella, ettei riidanalainen päätös olisi ollut erilainen ilman menettelyvirhettä, johon mainittu kantaja vetoaa (ks. vastaavasti tuomio *Gemeinde Altrip* ym., C-72/12, EU:C:2013:712, 53 kohta).
- 61 Vaikka onkin totta, että nämä lausumat koskevat yhtä muutoksenhaun tutkittavaksi ottamisen edellytyksistä, niillä on edelleen merkitystä kansallisen lainsäätäjän asettaman sen edellytyksen osalta, jolla aiheutetaan tuomioistuinvalvonnan aineellinen rajoittuminen.

- 62 Edellä esitetystä seuraa, että VwVfG:n 46 §:ssä säädetyllä edellytyksellä, jonka mukaan siihen ”yleisöön, jota asia koskee”, kuuluvalla kantajalle asetetaan väittämänsä menettelyvirheen ja hallintopäätöksen lopputuloksen välistä syy-yhteyttä koskeva todistustaakka, rikotaan direktiivin 2011/92 11 artiklaa, joten komission toisen väitteen toisessa osassa esittämä perustelu on perusteltu.
- 63 Komission kyseisen osan tueksi esittämästä toisesta perustelusta on todettava olevan kiistatonta, että VwGO:n 113 §:n 1 momentin, kun sitä luetaan yhdessä VwVfG:n 46 §:n kanssa, perusteella silloin, kun ympäristövaikutusten arviointitoimissa on menettelyvirhe, kansallinen tuomioistuimen voi kumota tällaisen menettelyn päätteeksi tehdyn päätöksen vain, jos menettelyvirheellä loukataan kantajan subjektiivista oikeutta.
- 64 Tämän tuomion 30–34 kohdasta ilmenee kuitenkin, että VwGO:n 113 §:n 1 momentissa säädetty edellytys, jonka mukaan kansallisen tuomioistuimen on todettava tällainen loukkaus ennen kuin se tarvittaessa voi kumota kyseisen hallintopäätöksen, ei ole ristiriidassa direktiivin 2011/92 11 artiklan eikä direktiivin 2010/75 25 artiklan kanssa.
- 65 Sama päätelmä on tehtävä kansallisen tuomioistuimen VwVfG:n 46 §:ään, luettuna yhdessä VwGO:n 113 §:n 1 momentin kanssa, perustuvasta velvollisuudesta.
- 66 Komission tämän väitteen toisen osan tueksi esittämä perustelu on näin ollen hylättävä.
- 67 Edellä lausutusta seuraa, että komission esittämä toinen väite on perusteltu lukuun ottamatta perustelua, joka liittyy VwVfG:n 46 §:ään, luettuna yhdessä VwGO:n 113 §:n 1 momentin kanssa, perustuvan kantajan subjektiivisen oikeuden loukkaamista koskevaan edellytykseen.

Kolmas väite, joka koskee asiavaltuuden ja tuomioistuinvalvonnan ulottuvuuden rajoittamista pelkästään hallintomenettelyn aikana esitettyihin huomautuksiin

Asianosaisten ja muiden osapuolten lausumat

- 68 Komissio katsoo, että UmwRG:n 2 §:n 3 momentin ja VwVfG:n 73 §:n 4 momentin säännökset, joiden mukaan muutosta haettaessa voidaan esittää ainoastaan väitteitä, jotka on jo esitetty hallintomenettelyssä, ovat direktiivin 2011/92 11 artiklan ja direktiivin 2010/75 25 artiklan vastaisia.
- 69 Kyseinen toimielin väittää, että tällainen rajoitus muodostaa suhteettoman esteen kyseiseen yleisöön kuuluvien oikeudelle riitauttaa hallintopäätösten laillisuus näiden direktiivien soveltamisalaan kuuluvilla aloilla. Kansallinen lainsäädäntö, jossa tästä rajoituksesta säädetään, on näin ollen ristiriidassa oikeutta saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimissa koskevan periaatteen kanssa, ja sillä rajoitetaan kyseisen yleisön tehokasta oikeussuojaa. Unionin oikeusjärjestyksessä ei sen mukaan sallita sitä, että tuomioistuinmenettelyssä esitettyjen perusteiden tutkittavaksi ottamisen edellytykseksi asetetaan se, että niihin on jo vedottu hallintomenettelyssä.
- 70 Komissio katsoo, että tuomioistuinmenettely on luonteeltaan itsenäinen menettely, jossa täytyy olla mahdollista tutkia hallintopäätöksen laillisuus kokonaisuudessaan. Kanneperusteiden tutkittavaksi ottamista ei saada rajoittaa koskemaan pelkästään hallintomenettelyn aikana huomautusten esittämiselle asetetussa lyhyessä määräajassa esitettyjä perusteita.
- 71 Saksan liittotasavalta huomauttaa, että direktiivin 2011/95 11 artiklassa ja direktiivin 2010/75 25 artiklassa sallitaan se, että jäsenvaltiot säilyttävät tarkastelun kohteena olevalla alalla kansalliseen tuomioistuinjärjestelmäänsä kuuluvat välineet. Komission riitauttamilla säännöksillä pyritään takaamaan oikeusvarmuus ja hallinnollisten menettelyjen ja tuomioistuinmenettelyjen tehokkuus. Säännökset, joilla kielletään sellaisten huomautusten esittäminen tuomioistuimissa, joita ei ole esitetty hallinnollisessa vaiheessa, ovat tällaisen järjestelmän olennainen osa.

- 72 Mainittu jäsenvaltio perustelee tätä rajoitusta sillä, että sen puuttuessa hallintomenettelyn aikana tietoon tulleet huomautukset voitaisiin menettelyyn liittyvistä taktisista syistä jättää esittämättä ja varata toimivaltaisissa tuomioistuimissa käytävää menettelyä varten. Hallintomenettely ei näin enää täyttäisi erityistä tehtäväänsä eri intressien sovittelijana. Tällainen rajoitus on sitä paitsi vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteen mukainen.
- 73 Saksan liittotasavalta katsoo myös, ettei kyseisellä rajoituksella vaikeuteta tuomioistuinvalvontaa eikä a fortiori varsinkaan tehdä siitä mahdotonta, vaan sitä vastoin sillä taataan, että kyseistä valvontaa harjoitetaan vain asian kannalta merkityksellisten, mahdollisimman täydellisesti ja seikkaperäisesti eriteltyjen tosiseikkojen osalta. Kyseinen rajoitus koskee siis vain seikkoja, joihin kantaja on harkitusti jättänyt vetoamatta hallintomenettelyssä haitatakseen sen onnistumista.
- 74 Itävallan tasavalta väittää, että tämän kanteen perustana olevissa unionin oikeuden säännöksissä ei millään tavoin viitata preklusiota koskeviin sääntöihin, vaan sitä vastoin niissä viitataan hallintomenettelyä sääntelevään kansalliseen oikeuteen. Jäsenvaltioilla on näin muutoksenhakuoikeutta tuomioistuimissa koskevista yksityiskohtaisista säännöistä ja hallintomenettelyn järjestämisestä päättäessään laaja harkintavalta. UmwRG:n 2 §:n 3 momentissa ja VwVfG:n 73 §:n 4 momentissa tarkoitettu rajoitus on lisäksi väline, joka on omiaan takaamaan nopean ja tehokkaan päätöksentekomenettelyn.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 75 UmwRG:n 2 §:n 3 momentissa ja VwVfG:n 73 §:n 4 momentissa rajoitetaan perusteet, joihin kantaja saa vedota hakiessaan muutosta direktiivin 2011/92 11 artiklan ja direktiivin 2010/75 25 artiklan soveltamisalaan kuuluvaan hallintopäätökseen, hallintomenettelyssä esitettyihin huomautuksiin.
- 76 Tässä suhteessa on todettava, että vaikka direktiivin 2011/92 11 artiklan 4 kohdalla ja direktiivin 2010/75 25 artiklan 4 kohdalla ei tosin suljeta pois sitä, että ensin haetaan muutosta hallintoviranomaisessa ja tämän jälkeen muutosta tuomioistuimessa, eikä estetä sitä, että kansallisessa oikeudessa asetetaan kantajalle velvollisuus käyttää kaikkia hallinnollisia oikeussuojakeinoja ennen kuin tällä on oikeus hakea muutosta tuomioistuimessa, kyseisillä unionin oikeuden säännöksillä ei kuitenkaan mahdollisteta niiden perusteiden rajoittamista, joihin kyseinen kantaja voi vedota hakiessaan muutosta tuomioistuimessa.
- 77 Unionin tuomioistuin on jo katsonut, ettei direktiivin 2011/92 11 artiklan 1 kohdalla, jonka mukaan kyseisessä artiklassa tarkoitettujen päätösten, toimien tai laiminlyöntien ”asiasisällön taikka niihin liittyvien menettelyjen” laillisuus on voitava riitauttaa, rajoiteta perusteita, joihin tällaisen kanteen tueksi voidaan vedota (ks. vastaavasti tuomio Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen, C-115/09, EU:C:2011:289, 37 kohta). Tämä näkemys vastaa nimittäin kyseisen säännöksen tavoitetta, jona on taata ympäristönsuojelun alalla laaja oikeus saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimissa.
- 78 UmwRG:n 2 §:n 3 momentissa ja VwVfG:n 73 §:n 4 momentissa asetetaan erityisiä edellytyksiä, joilla rajoitetaan tuomioistuinvalvontaa ja joista ei säädetä direktiivin 2011/92 11 artiklassa eikä direktiivin 2010/75 25 artiklassa.
- 79 Tällaista kantajalle asetettua rajoitusta, joka koskee sitä, millaisia perusteita se saa esittää sitä koskevan hallintopäätöksen lainmukaisuutta tutkivassa tuomioistuimessa, ei voida perustella oikeusvarmuuden periaatteen noudattamiseen nojautuvilla näkökohdilla. Asiassa ei nimittäin ole mitenkään näytetty toteen, että kyseisen päätöksen perusteltavuutta koskeva täydellinen tuomioistuinvalvonta olisi omiaan vaarantamaan kyseisen periaatteen.

- 80 Hallintomenettelyjen tehokkuutta koskevasta perustelusta on todettava, että vaikka on totta, että sillä, että peruste esitetään ensimmäistä kertaa muutoksenhaun yhteydessä tuomioistuimessa, saatetaan tietyissä tapauksissa haitata kyseisen menettelyn asianmukaista kulkua, on riittävää muistuttaa, että direktiivin 2011/92 11 artiklan ja direktiivin 2010/75 25 artiklan varsinaisena tavoitteena ei ole pelkästään sen takaaminen, että yksityisillä olisi mahdollisimman laaja oikeus saada asiansa tuomioistuimen tutkittavaksi, vaan tavoitteena on myös sen mahdollistaminen, että tämän harjoittama valvonta käsittäisi riitautetun päätöksen aineellisen ja menettelyllisen lainmukaisuuden kokonaisuudessaan.
- 81 Kansallisen lainsäätäjän on tästä huolimatta mahdollista antaa sellaisia erityisiä menettelysääntöjä – kuten väärinkäyttönä tai vilpillisesti esitetyn perustelun tutkimatta jättämistä koskevia sääntöjä –, jotka ovat asianmukaisia mekanismeja tuomioistuinmenettelyn tehokkuuden takaamiseksi.
- 82 Tästä seuraa, että komission kanteensa tueksi esittämä kolmas väite on perusteltu.

Neljäs ja viides väite, jotka koskevat ympäristönsuojeluyhdistysten asiavaltuuden ja laillisuusvalvonnan ulottuvuuden ajallista rajoittamista koskemaan pelkästään yksityisille oikeuksia suovien kansallisen oikeuden säännösten rikkomiseen perustuvia kanteita

Asianosaisten ja muiden osapuolten lausumat

- 83 Komissio muistuttaa moittineensa Saksan liittotasavaltaa 1.10.2012 päivätyssä virallisessa huomautuksessa siitä, että UmwRG:n 2 §:n 1 momentin alkuperäinen versio ei soveltunut yhteen direktiivin 2011/92 11 artiklan ja direktiivin 2010/75 25 artiklan kanssa, koska kyseisellä versiolla rajoitettiin ympäristönsuojeluyhdistysten asiavaltuus pelkkiin kanteisiin, jotka perustuivat yksityisille oikeuksia suoviin säännöksiin. Kun otetaan huomioon näiden yhdistysten nostamien kanteiden tutkittavaksi otettavuuden ja perusteltavuuden välinen ”samansuuntaisuus”, kyseisellä ajallisella rajoittamisella rajoitetaan myös aineellisen tuomioistuinvalvonnan laajuutta.
- 84 Komissio toteaa, että 29.1.2013 voimaan tulleella, tuomion Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen (C-115/09, EU:C:2011:289) johdosta annetulla muutetun UmwRG:n 2 §:n 1 momentilla sanat ”suodaan oikeuksia yksityisille” poistettiin kyseisen säännöksen alkuperäisestä versiosta. Tästä seuraa sen mukaan, että – toisin kuin tuohon asti voimassa olleessa tilanteessa – ympäristönsuojeluyhdistysten nostamia kanteita ei enää vastedes rajoiteta tilanteisiin, joissa on kyse subjektiivisista oikeuksista.
- 85 Komissio kuitenkin korostaa, että muutetun UmwRG:n soveltamiselle on asetettu ajallisia rajoituksia. Vain ne menettelyt, jotka olivat vireillä 12.5.2011 eli tuomion Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen (C-115/09, EU:C:2011:289) julistamispäivänä tai jotka oli pantu vireille tämän ajankohdan jälkeen mutta joissa ei vielä 29.1.2013, jolloin muutettu UmwRG tuli voimaan, ollut tehty lainvoimaista päätöstä, on saatettava loppuun UmwRG:n, sellaisena kuin se on muutettuna, säännösten mukaisesti.
- 86 Komission mukaan siis ympäristönsuojeluyhdistysten asiavaltuus 25.6.2005 jälkeen vireille pannuissa ja ennen 12.5.2011 loppuun saatetuissa menettelyissä rajoittuu edelleen yksityisille oikeuksia suoviin oikeussääntöihin perustuviin kanteisiin.
- 87 Saksan liittotasavalta katsoo, että UmwRG, sellaisena kuin se on muutettuna, on oikeusvoimaa koskevan periaatteen mukainen, sillä kyseistä lakia ei sovelleta sellaisissa menettelyissä tehtyihin päätöksiin, jotka liittyvät sellaisten hankkeiden hyväksymiseen, jotka saattavat kuulua ympäristövaikutusten arviointivelvollisuuden piiriin, jos nämä päätökset ovat tulleet lainvoimaisiksi ennen 15.12.2006, jolloin kyseisen lain alkuperäinen versio tuli voimaan.

- 88 Saksan liittotasavalta väittää, että neljännessä ja viidennessä väitteessä tarkoitetut kansallisen oikeuden säännökset soveltuvat yhteen unionin oikeudessa asetettujen vaatimusten kanssa, koska ne ovat sisällöltään puhtaasti toteavia ja koska niiden tavoitteena on helpottaa hallinnollisissa yhteyksissä tapahtuvaa lain soveltamista.
- 89 Kyseinen jäsenvaltio katsoo, että sekä oikeusrauhan ja oikeussuhteiden vakauden että hyvän lainkäytön varmistamiseksi on tärkeää, että kaikkien käytettävissä olevien oikeussuojakeinojen käytön tai näitä oikeussuojakeinoja varten säädettyjen määräaikojen umpeenkuluminen jälkeen lopullisiksi tulleita tuomioistuinratkaisuja ei voida enää saattaa kyseenalaisiksi. Jäsenvaltiolla ei näin ollen ole velvollisuutta säätää tällaisten lainvoiman saaneiden päätösten uudelleen käsittelyä koskevasta mekanismista. Tämä pätee myös loppuun saatettuihin hallintomenettelyihin, joiden päätteeksi on tehty päätöksiä, joihin ei edes ole haettu muutosta tuomioistuimessa ja jotka tästä syystä ovat tulleet lainvoimaisiksi.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 90 On syytä muistuttaa, että direktiivin 2011/92 11 artiklan 3 kohdan ja direktiivin 2010/75 25 artiklan 3 kohdan mukaan ympäristönsuojeluyhdistyksillä on katsottava olevan joko riittävä etu tai oikeuksia, joita voidaan loukata, sen mukaan, kumpaan tutkittavaksi ottamista koskevaan edellytykseen kansallisessa lainsäädännössä viitataan (ks. vastaavasti tuomio *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen*, C-115/09, EU:C:2011:289, 40 kohta).
- 91 Vaikka kansallinen lainsäätäjän voi rajoittaa pelkästään subjektiivisiin oikeuksiin ne oikeudet, joiden loukkaamiseen yksityinen voi vedota direktiivin 2011/92 11 artiklassa tarkoitettuja päätöksiä, toimia tai laiminlyöntejä koskevassa muutoksenhaussa tuomioistuimissa, tällaista rajoitusta ei voida kyseisen säännöksen tavoitteita sivuuttamatta soveltaa sellaisenaan ympäristönsuojeluyhdistyksiin (ks. vastaavasti tuomio *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen*, C-115/09, EU:C:2011:289, 45 kohta).
- 92 Kyseisten ympäristönsuojeluyhdistysten on näin ollen välttämättä voitava vedota tuomioistuimissa sellaisiin kansallisen oikeuden sääntöihin, joilla pannaan täytäntöön unionin ympäristölainsäädäntöä, ja unionin ympäristöoikeuden sääntöihin, joilla on välitön oikeusvaikutus (ks. vastaavasti tuomio *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen*, C-115/09, EU:C:2011:289, 48 kohta).
- 93 Neljännessä ja viidennessä väitteestä on huomautettava, että voidakseen korjata tuomioon *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen* (C-115/09, EU:C:2011:289) aiheen antaneen oikeudellisen tilanteen Saksan liittotasavalta mukautti lainsäädäntöään ja antoi muutetun UmwRG:n. Viimeksi mainitun, 29.1.2013 voimaan tulleen lain ajallista soveltamisalaa on kuitenkin rajoitettu. Tätä uutta lainsäädäntöä sovelletaan nimittäin vain hallintomenettelyihin, lupamenettelyihin ja muutoksenhakumenettelyihin, jotka olivat vireillä 12.5.2011 tai jotka oli aloitettu tämän ajankohdan jälkeen mutta joita ei 29.1.2013 mennessä ollut lainvoimaisesti saatettu päätökseen.
- 94 Tästä seuraa, että kaikki muut menettelyt kuuluvat yhä edelleen UmwRG:n aikaisemman version soveltamisalaan. Kyseisen lain 5 §:n 1 momentissa kyseisen lain soveltamisalan ulkopuolelle suljetaan nimittäin ennen sen voimaantuloajankohtaa 15.12.2006 vireille tulleet menettelyt.

- 95 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee kuitenkin, että direktiivin 2011/92 11 artiklaa on tulkittava niin, että säännöksiä, jotka lainsäätäjä on antanut pannakseen kyseisen artiklan täytäntöön kansallisessa oikeudessa, on sovellettava myös ennen 25.6.2005 aloitettuihin hallinnollisiin lupamenettelyihin silloin, kun nämä ovat johtaneet luvan myöntämiseen kyseisen päivän jälkeen (ks. vastaavasti tuomio Gemeinde Altrip ym., C-72/12, EU:C:2013:712, 31 kohta).
- 96 Saksan liittotasavallan selvittämästä oikeusvoimaa koskevasta periaatteesta on todettava olevan totta, että unionin tuomioistuin on tunnustanut, että mainittu periaate on tärkeä sekä unionin oikeusjärjestyksessä että kansallisissa oikeusjärjestyksissä. Sekä oikeusrauhan ja oikeussuhteiden vakauden että hyvän lainkäytön varmistamiseksi on näet tärkeää, ettei kaikkien käytettävissä olevien oikeussuojakeinojen käytön tai näitä oikeussuojakeinoja varten säädettyjen määräaikojen umpeenkuluminen jälkeen lopullisiksi tulleet tuomioistuinratkaisuja voida enää saattaa kyseenalaisiksi (ks. tuomio Fallimento Olimpiclub, C-2/08, EU:C:2009:506, 22 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 97 Tämän osalta on kuitenkin tärkeää todeta, ettei Saksan liittotasavalta voi vedota oikeusvoimaa koskevan periaatteen noudattamiseen siltä osin kuin muutetussa UmwRG:ssä säädetty ajallisen sovellettavuuden rajoitukset koskevat lainvoimaisiksi tulleet hallintopäätöksiä.
- 98 Lisäksi Saksan liittotasavalta on pannut myöhässä täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/35/EU (EUVL L 156, s. 17), jolla direktiiviä 85/337 muutettiin yleisön osallistumisen ja muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeuden osalta ja joka kodifioitiin direktiivillä 2011/92, Saksan oikeudessa ja rajoittanut viimeksi mainitun direktiivin kansallisten täytäntöönpanosäännösten ajallista soveltamisalaa; näin sallittaisiin, että se voisi myöntää itselleen uuden täytäntöönpanoajan (ks. analogisesti tuomio komissio v. Portugal, C-277/13, EU:C:2014:2208, 45 kohta).
- 99 Tästä syystä Saksan liittotasavallan perustelu, jonka mukaan UmwRG:n soveltamisalan ajallinen rajoittaminen oli tarpeen lainvoimaisten hallintomenettelyjen oikeusvoimaa koskevan periaatteen noudattamiseksi, on hylättävä.
- 100 Komission kanteensa tueksi esittämät neljäs ja viides väite ovat näin ollen perusteltuja.

Kuudes väite, joka koskee ennen 25.6.2005 vireille pantujen menettelyjen yleistä sulkemista muutetun UmwRG:n soveltamisalan ulkopuolelle

Asianosaisten ja muiden osapuolten lausumat

- 101 Komissio väittää, että muutetun UmwRG:n 5 §:n 1 ja 4 momentin siirtymäsäännökset eivät sovellu yhteen direktiivin 2011/92 11 artiklan ja direktiivin 2010/75 25 artiklan kanssa. Näillä kyseisen muutetun lain säännöksillä nimittäin suljetaan niiden soveltamisalan ulkopuolelle menettelyt, jotka on pantu vireille ennen 25.6.2005 ja jotka eivät enää 12.5.2011 olleet vireillä, vaikka kyseisten menettelyjen kohteena olleet luvat olisi myönnetty 25.6.2005 jälkeen. Sen mukaan tuomion Gemeinde Altrip ym. (C-72/12, EU:C:2013:712) 30 ja 31 kohdasta ilmenee, etteivät jäsenvaltiot saa varata kyseisten unionin oikeuden säännösten soveltamista pelkästään 25.6.2005 jälkeen vireille pannuille menettelyille.
- 102 Saksan liittotasavalta myöntää, ettei komission kuudennessa väitteessä tarkoitettuja menettelyjä saada sulkea muutetun UmwRG:n soveltamisalan ulkopuolelle. Kyseiseen lakiin ollaan valmistelemassa uutta muutosta. Mainitulla lainmuutoksella on kuitenkin luultavasti vain vähän merkitystä, koska sen mukaan toimivaltaiset kansalliset tuomioistuimet ottavat huomioon tuomion Gemeinde Altrip ym. (C-72/12, EU:C:2013:712) opetukset vielä vireillä olevissa menettelyissä.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 103 Koska Saksan liittotasavalta on myöntänyt, että komission kuudes väite on perusteltu, kyseinen väite on todettava perustelluksi.
- 104 Kaiken edellä lausutun perusteella on todettava, että Saksan liittotasavalta ei ole noudattanut direktiivin 2011/92 11 artiklan eikä direktiivin 2010/75 25 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se on
- säätänyt, että päätökset voidaan VwVfG:n 46 §:n nojalla kumota menettelyvirheen perusteella vain silloin, kun ympäristövaikutusten arviointia tai ennakkotutkintaa ei ole tehty ja kun kantaja näyttää toteen, että menettelyvirhe on syy-yhteydessä päätöksen lopputulokseen
 - UmwRG:n, sellaisena kuin se on muutettuna, 2 §:n 3 momentilla ja hallintomenettelystä annetun lain 73 §:n 4 momentilla rajoittanut asiavaltuutta ja tuomioistuINVALVONNAN laajuutta siten, että asiavaltuus on olemassa ja kyseistä valvontaa voidaan harjoittaa pelkästään kyseisen päätöksen tekemiseen johtaneen hallintomenettelyn kuluessa asetetun määräajan aikana esitettyjen huomautusten osalta
 - UmwRG:n, sellaisena kuin se on muutettuna, 2 §:n 1 momentissa, luettuna yhdessä saman lain 5 §:n 1 momentin kanssa, säätänyt, että 25.6.2005 jälkeen vireille tulleissa ja ennen 12.5.2011 loppuun saatetuissa menettelyissä ympäristönsuojeluyhdistysten asiavaltuus voi perustua pelkästään yksityisille oikeuksia suoviin oikeudellisiin säännöksiin
 - UmwRG:n, sellaisena kuin se on muutettuna, 2 §:n 1 momentissa, luettuna yhdessä saman lain 5 §:n 1 momentin kanssa, säätänyt, että 25.6.2005 jälkeen vireille tulleissa ja ennen 12.5.2011 loppuun saatetuissa menettelyissä ympäristönsuojeluyhdistysten vireille panemissa muutoksenhakumenettelyissä tuomioistuINVALVONTA rajoittuu pelkästään yksityisille oikeuksia suoviin oikeudellisiin säännöksiin, ja
 - UmwRG:n, sellaisena kuin se on muutettuna, 5 §:n 1 ja 4 momentissa sulkenut ennen 25.6.2005 vireille tulleet hallintomenettelyt kansallisen lainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle.

Oikeudenkäyntikulut

- 105 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 138 artiklan 1 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio ei ole vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista, kummankin asianosaisen ja Itävallan tasavallan on kyseisen työjärjestyksen 140 artiklan 1 kohdan mukaisesti vastattava omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Saksan liittotasavalta ei ole noudattanut sille tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista 13.12.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/92/EU 11 artiklan eikä teollisuuden päästöistä (yhtenäistetty ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen) 24.11.2010 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2010/75/EU 25 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se on**
 - **säätänyt, että päätökset voidaan hallintomenettelystä annetun lain (Verwaltungsverfahrensgesetz) 46 §:n nojalla kumota menettelyvirheen perusteella vain silloin, kun ympäristövaikutusten arviointia tai ennakkotutkintaa ei ole tehty ja kun kantaja näyttää toteen, että menettelyvirhe on syy-yhteydessä päätöksen lopputulokseen**

- direktiivissä 2003/35/EY säädettyjä ympäristöalan oikeussuojakeinoja täydentävistä säännöksistä 7.12.2006 annetun lain (Umwelt-Rechtsbehelfsgesetz), sellaisena kuin se on muutettuna 21.1.2013 annetulla lailla, 2 §:n 3 momentilla ja hallintomenettelystä annetun lain (Verwaltungsverfahrensgesetz) 73 §:n 4 momentilla rajoittanut asiavaltuutta ja tuomioistuINVALVONNAN laajuutta siten, että asiavaltuus on olemassa ja kyseistä valvontaa voidaan harjoittaa pelkästään kyseisen päätöksen tekemiseen johtaneen hallintomenettelyn kuluessa asetetun määräajan aikana esitettyjen huomautusten osalta
 - direktiivissä 2003/35/EY säädettyjä ympäristöalan oikeussuojakeinoja täydentävistä säännöksistä 7.12.2006 annetun lain (Umwelt-Rechtsbehelfsgesetz), sellaisena kuin se on muutettuna, 2 §:n 1 momentissa, luettuna yhdessä saman lain 5 §:n 1 momentin kanssa, säätänyt, että 25.6.2005 jälkeen vireille tulleissa ja ennen 12.5.2011 loppuun saatetuissa menettelyissä ympäristönsuojeluyhdistysten asiavaltuus voi perustua pelkästään yksityisille oikeuksien suojiin oikeudellisiin säännöksiin
 - direktiivissä 2003/35/EY säädettyjä ympäristöalan oikeussuojakeinoja täydentävistä säännöksistä 7.12.2006 annetun lain (Umwelt-Rechtsbehelfsgesetz), sellaisena kuin se on muutettuna, 2 §:n 1 momentissa, luettuna yhdessä saman lain 5 §:n 1 momentin kanssa, säätänyt, että 25.6.2005 jälkeen vireille tulleissa ja ennen 12.5.2011 loppuun saatetuissa menettelyissä ympäristönsuojeluyhdistysten vireille panemissa muutoksenhakumenettelyissä tuomioistuINVALVONTA rajoittuu pelkästään yksityisille oikeuksien suojiin oikeudellisiin säännöksiin, ja
 - direktiivissä 2003/35/EY säädettyjä ympäristöalan oikeussuojakeinoja täydentävistä säännöksistä 7.12.2006 annetun lain (Umwelt-Rechtsbehelfsgesetz), sellaisena kuin se on muutettuna, 5 §:n 1 ja 4 momentissa sulkenut ennen 25.6.2005 vireille tulleet hallintomenettelyt kansallisen lainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle.
- 2) Kanne hylätään muilta osin.
- 3) Euroopan komissio, Saksan liittotasavalta ja Itävallan tasavalta vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Allekirjoitukset